

2012, een onhaalbare uitdaging voor de legsector

De Europese leghennenrichtlijn voorziet dat alle leghennen tegen 1 januari 2012 in een verrijkte kooi of een alternatief systeem moeten worden gehouden. De omvorming van de sector is in volle gang, maar het is nu al duidelijk dat deze deadline niet zal worden gehaald.

– WOUTER WYTYNCK, BEROEPSWERKING –

• pluimvee

Niet alleen voor België, ook voor de meeste andere Europese lidstaten is de tijdslijn te nauw bemeten. Om een definitief standpunt over de omzetting te bepalen, vroeg de Europese Commissie aan de lidstaten om een stand van zaken te krijgen over de omschakeling. De afgelopen weken maakten de sectorvakgroep Pluimvee van de Boerenbond, de Landsbond voor Bedrijfspluimveehouders en de Broeiersbond een stand op van de Belgische situatie.

De Belgische leghennenstapel

In de nasleep van de vogelgriep, die uitbrak in 2003, daalde het aantal professionele legbedrijven in België met ongeveer een derde. Een aantal bedrijven startte niet meer op en bovendien ging de sector tussen 2004 en 2008 door een diepe crisis. Verschillende leghennenhouders hielden het toen voor bekeken en verkochten hun nutriënten. In 2004 waren de traditionele kooibedrijven goed voor ongeveer 72% van het aantal bedrijven en 92% van het aantal dieren. Het was dan ook logisch dat de 'stoppers' in dit segment te vinden waren. De bedrijven met alternatieve huisvesting waren relatief nieuw en doordat ze toen een nichemarkt vormden waarbij de afzet van de eieren gegarandeerd was, konden ze zich ook beter handhaven. Zo steeg hun aandeel in het totaalbeeld van de sector.

In die periode verkeerde de sector in een negatieve sfeer. Door de bouwstap, die werd ingevoerd in 1996, hadden de bedrijven een investeringsachterstand ten opzichte van hun belangrijkste concurrenten (Nederland, Duitsland, Frankrijk en Spanje). Het animo in de sector werd verder ook beperkt door de hoge gemiddelde leeftijd van de leghennenhouders en de onzekerheid die er heerste door de discussie over het dierenwelzijn. Pas nadat de distributie overschakelde op scharrel,

nam de interesse in alternatieve systemen toe. Toen de conjunctuur beter werd en de uitbreiding mits mestverwerking een feit was, steeg de interesse in de leghennenhouderij weer. Bij verschillende bedrijven is de opvolging verzekerd; ze maken van de gelegenheid ook gebruik om hun bedrijfs capaciteit op te schalen en zich om te vormen naar de alternatieve of groepshuisvesting.

Opvallende trends

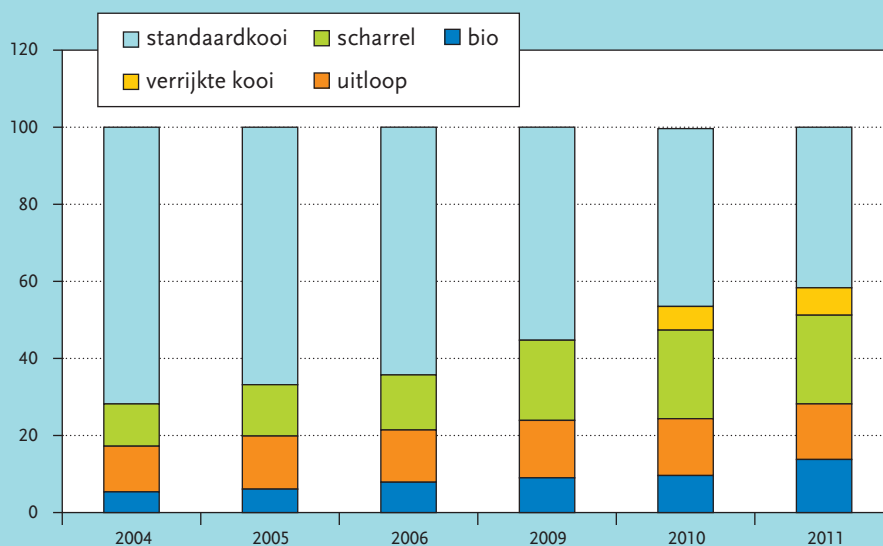
Opvallend is dat het aantal bedrijven met vrije uitloop daalt ten voordele van die met gewone scharrel. Het aantal biologische legbedrijven steeg in de tweede helft van 2010 en het eerste kwartaal van 2011. Vooral de relatief kleinere bedrijven willen zich op die manier verzekeren van een inkomen. Deze trend is voornamelijk in Wallonië merkbaar. Ook enkele nieuwe bedrijven investeren in deze bedrijfsvorm.

De hoge subsidies die voor deze bedrijven worden uitgetrokken, zijn daar ook niet vreemd aan.

De Duitse dioxinecrisis van begin dit jaar deed de marktprijzen crashen. Samen met de gestegen voederprijs heeft dit de sector andermaal zwaar onder druk gezet. Daardoor stopten een aantal bedrijven vroeger hun leghennenactiviteit en werden de investeringen wat afgeremd. Het aantal professionele legbedrijven in België is momenteel geslonken naar 294. Uit figuur 1 blijkt dat het aantal bedrijven met een alternatief houderijsysteem (bio, vrije uitloop en scharrel) meer dan verdubbeld is ten opzichte van de situatie in 2004: van 28% naar bijna 60% (58,33%). Het aantal kooibedrijven daalde van bijna 72% naar ongeveer 40% (41,67%). Hierbij moeten we wel opmerken dat een aantal nieuwe leghennenhouders hun intrede in de sector maakten. Als we dit op diereniveau bekijken, blijkt dat er momenteel 9.193.666 leghennenplaatsen in gebruik zijn. Figuur 2 toont dat 2,42% van de kippen biologisch wordt gehouden. 8,75% van de kippen zitten in een alternatief systeem met vrije uitloop, 28,27% is scharrel en 50,87% traditionele kooihuisvesting. Tot slot zit 9,69% van de hennen in een groepshuisvesting (verrijkte kooi).

2012 komt te vroeg

De Belgische pluimveehouderij heeft, sinds de omzetting van de leghennen-

Figuur 1 Evolutie van de Belgische leghouderijsystemen 2004-medio 2011 in % stallen (Bron: Sectorvakgroep Pluimvee Boerenbond, Landsbond voor Bedrijfspluimveehouders en Broeiersbond)

richtlijn eind 2005 een feit was, een grote verandering ondergaan. Heel wat bedrijven maakten reeds de omvorming of hebben een vergunningsdossier in behandeling. Uit de cijfers kunnen we afleiden dat 58,33% van het aantal Belgische legpluimveebedrijven tegen halfweg dit jaar klaar zal zijn met de omvorming. In dierplaatsen uitgedrukt zal dan ongeveer 50% omgeschakeld zijn.

Dit betekent dat 130 Belgische legbedrijven zich na medio 2011 nog in orde moet stellen met het leghennenbesluit. Dat komt neer op 41,67% van het totaal aantal bedrijven. 23 van die 130 bedrijven (goed voor 2,4 miljoen leghennen) hebben uitgewerkte plannen. Het gaat om grotere bedrijven die nog in een vergunningsprocedure verwickeld zijn en waarvan momenteel niet geweten is wanneer ze kunnen starten. De overige 107 bedrijven (goed voor 2,2 miljoen leghennen) hebben nog niet beslist wat ze gaan doen. Een aantal bedrijfsleiders zijn plannen aan het maken, een deel heeft nog geen concrete plannen, nog anderen denken aan stoppen. De pluimveeorganisaties en broeierijen verwachten dat meer dan de helft van deze bedrijven toch nog zal overwegen het bedrijf toekomstgericht om te schakelen.

Wat Europa betreft, is het duidelijk dat het nog verschillende jaren zal duren voor de omschakeling in alle lidstaten een feit zal zijn. België scoort hier als een goede leerling, naast landen als Ierland, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. Een aantal grote Europese landen moet nog starten met de omschakeling. Italië, Spanje en Polen gaven eind vorig jaar op de European Egg Commission aan dat ze geen versnelde omschakeling tegen 2012 zullen doorvoeren. Polen had eerder al uitstel gevraagd tot eind 2015. De Europese Commissie maant de lidstaten aan

tot wat meer initiatief en zal op basis van de verkregen stand van zaken uit de verschillende lidstaten in april een actieplan opmaken. Het is nu al duidelijk dat elke lidstaat dit actieplan naar eigen inzicht zal kunnen invullen.

Vergelijkbare situatie in Nederland

Uit een enquête die in Nederland werd uitgevoerd door het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE), blijkt dat eind vorig jaar nog 383 bedrijven geregistreerd stonden in het KIP-bedrijfsregistratiesysteem met kooihuisvesting. Het Productschap concludeert uit de enquête dat van alle geregistreerde kooibedrijven er al 28% voldoen aan de nieuwe huisvestingseisen. De overige 72% (ongeveer 276 bedrijven of locaties) houdt de dieren nog in een traditioneel kooisysteem. In aantal dieren uitgedrukt komt dit neer op meer dan 10 miljoen stuks. Van deze bedrijven zullen er – volgens de Nederlandse studie – ongeveer 161 voor 1 januari 2012 omschakelen. Zo'n 115 legpluimveebedrijven met kooihuisvesting zullen dus niet tijdig klaar zijn met de omvorming. Nederland komt hier qua aantal bedrijven dicht in de buurt van België.

Goede overgangsregeling gevraagd

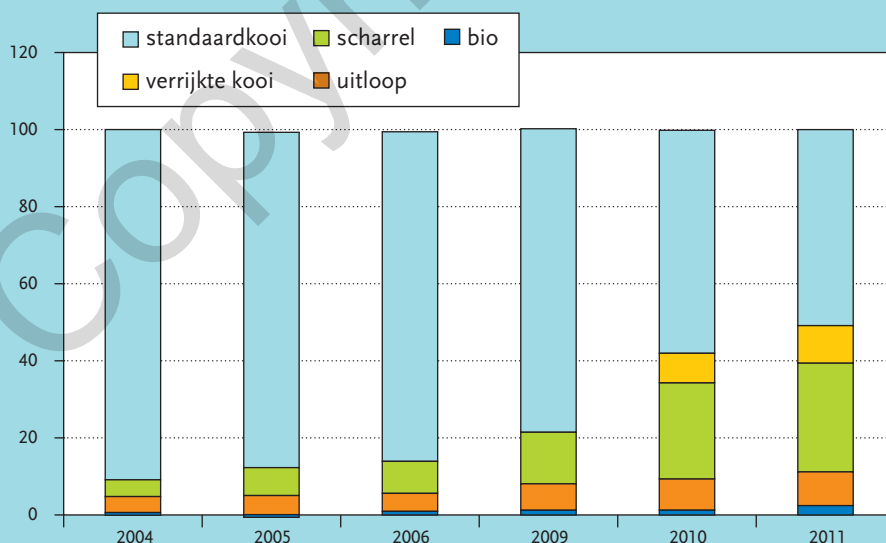
Rekening houdend met bovenstaande cijfers en het groot aantal bedrijven dat nog moet omvormen, is het duidelijk dat er een redelijke overgangstermijn nodig is om de omschakeling af te ronden. België hoeft niet de beste leerling van Europa te zijn. Daarnaast zijn er ook technische redenen waardoor extra tijd nodig is om de overgang naar alternatieve systemen of verrijkte kooien te bewerkstelligen. Heel wat bedrijven zijn momenteel bezig met de uitwerking van hun plannen. Maar het duurt lang voor alle vergunningen in

orde zijn en de procedures verlopen ook niet altijd even vlot. Veel legbedrijven zijn MER-plichtig. Het gaat hier vooral over bedrijven die investeren in verrijkte kooien. Het duurt minstens 1,5 jaar om een MER-procedure rond te hebben. Daarna moet nog de milieu- en bouwvergunning worden aangevraagd, wat ook nog eens 6 maanden tot 1 jaar kan duren. Veel buurtcomités voeren actie tegen de nieuw geplande investeringen, waardoor de procedure wordt vertraagd. Sommige dossiers zitten momenteel zelfs bij de Raad van State voor advies. Dit betekent dat bedrijven die nu bezig zijn aan de opmaak van hun plannen hun project pas over 3 jaar kunnen uitvoeren. Ook de nieuwe eisen rond brandveiligheid vertragen de dossiers en vergen extra investeringen.

Het moet ook gezegd dat de financiële draagkracht van een aantal bedrijven niet groot genoeg is om die grote investeringen tot een goed einde te brengen. Men wordt aangeraden om nog even met de investering te wachten. De banken stellen immers niet zomaar middelen ter beschikking en vragen extra garanties. In veel gevallen wordt nog extra financiële inbreng van derde partners gevraagd. Daarnaast zijn de orderboeken van de bouw- en installatiebedrijven voor het komende half jaar al volgeboekt en dit zal naar het einde van dit jaar toe zeker niet verbeteren.

Ook economisch gezien zou het geen goede zaak zijn mocht de omzetting geforceerd worden. Doordat dan een groot deel van de sector leeg komt te staan, zou er een gigantisch tekort aan eieren ontstaan. De gevolgen daarvan zouden voor de Europese legsector niet te overzien zijn. De eierprijzen zullen dan enorme hoogtes bereiken, waardoor de exportmarkten verloren zullen gaan en de import wordt aangewakkerd. Bovendien zal er massaal worden geïnvesteerd in extra leghennenplaatsen, waardoor er een groot onevenwicht zal ontstaan tussen de vraag en het aanbod. Het gevolg daarvan zou zijn dat de Europese legsector het komende decennium in een diepe crisis zal verkeren, met alle gevolgen van dien voor de leghenhouderij. De versnelde omschakeling in Duitsland in 2009 heeft dit scenario al voorgetekend. Een zachte landing is voor alle bedrijven, ook degene die vandaag reeds in orde zijn, de beste optie. De leghenhouder die aan het eind van zijn carrière is, kan zijn activiteiten dan gepland stopzetten.

Het is duidelijk dat een voldoende lange overgangsperiode noodzakelijk is. Op die manier kan de omschakeling op een economisch verantwoorde manier gebeuren en behouden we een moderne, slagvaardige leghenhouderij in België. ■

Figuur 2 Evolutie van de omschakeling van het aantal dierplaatsen in België 2004-medio 2011 in % (Bron: Sectorvkgroep Pluimvee Boerenbond, Landsbond voor Bedrijfspluimveehouders en Broeiersbond)